

Tullen i bekämpningen av den grå ekonomin

Tullen uppbär ca en tredjedel av finska statens skatteinkomster. År 2011 var skatteuppbörden vid Tullverket ca 10,5 miljarder euro, av vilket 10,3 miljarder euro intäktsfördes direkt till staten. Förutom skatteuppbörden omfattar Tullens uppgiftsområde olika övervaknings- och andra uppgifter.

Den grå ekonomin orsakar staten betydande skatteförluster och inverkar också i övrigt skadligt på den ekonomiska verksamheten bl.a. som snedvridning av konkurrensen. Huvudfrågan vid revisionen var om Tullens bekämpning av den grå ekonomin har varit framgångsrik. Vid revisionen klargjordes Tullens måluppställande, organiseringen av verksamheten, verkställandet och verksamhetens effekter i bekämpningen av den grå ekonomin.

I Tullens grundläggande strategier omnämns inte den grå ekonomin. Emellertid stöder de målsättningar som ingår i strategierna bekämpningen av den grå ekonomin. I synnerhet övervakningsstrategin fokuserar på att övervaka lagligheten för målgruppernas verksamhet, att skydda samhället och avvärja tullbrottslighet. I de av finansministeriet för Tullen uppställda resultatmålen, vilka granskades vid revisionen, har den grå ekonomin inte ägnats särskild uppmärksamhet före år 2012. Före det uppställdes för Tullen målsättningar som effektiviserar dess verksamhet, och när de förverkligas främjar bekämpningen av den grå ekonomin. Bekämpningen av den grå ekonomin visade sig också då indirekt i måluppställandet både som övervakning av laglig verksamhet och avslöjande av olaglig verksamhet. Av de för år 2012 uppställda effektmålen gällde ett mål direkt bekämpningen av den grå ekonomin. Dessutom uppställdes med utvecklandet av Tullen anknutna mätare jämte målsatta nivåer för bekämpningen av den grå ekonomin. I resultatmålen specificerades inte de målsättningar för bekämpningen av den grå ekonomin, vilka mäts med ifrågavarande mätare.

Tullen har i bekämpningen av den grå ekonomin satsat på förhandsövervakning. Kundförhållandena hos Tullen baserar sig på olika slags tillstånd, kompanjonskap i skilda former och ställning som kreditkund, vilka föregås av en genomgång av processerna hos kunden och kontroll av kunder som valts ut på basis av en riskanalys. Kundförhållandena underlättar skötseln av tullärendena, men ställer samtidigt krav på kundernas egenkontroll, vilket kan utgöra en risk för skatteuppbörden. De tillstånd som har beviljats åt nyckel- och kompanjonskunder och anslutning till programmen får inte innebära att utvärderingen av behovet att kontrollera kunderna och av riskerna minskar.

Vid tidpunkten för revisionen pågick vid Tullen en organisationsomläggning, med vilken bl.a. förstärks Tullens bekämpning av den grå ekonomin. I reformen utgör den grå ekonomin en verksamhet inom företagskontrollerna, och den ges ökade personalresurser med stöd av ett tilläggsanslag som har beviljats Tullen för bekämpningen av den grå ekonomin. I organisationsomläggningen, som trädde i kraft i början av år 2013, och i en redan tidigare genomförd organisationsomläggning, där brottsbekämpningen organiserades som riksomfattande, syns Tullens kraftiga satsningar på bekämpningen av den grå ekonomin.

Den övervaknings- och kontrollverksamhet som Tullen bedriver sker både i realtid och i efterhand. Vid landets gränser övervakas i realtid fordons-, passagerar- och varutrafiken samt kontrolleras riktigheten för de förhandsdeklarationer som berör importen. Tullen utför dessutom kontroller av företag, varor och lager samt kontrollerar de olika kundgruppernas tillstånd och status. Kontrollerna baserar sig på en årlig kontrollplan som bygger på en riskanalys. Tullen analyserar riskerna i olika verksamheter mycket täckande och mångsidigt och utvecklar kontinuerligt sin riskanalysverksamhet. Att riskanalysverksamheten har organiserats riksomfattande och riskanalysverksamheten har fått ökade resurser stöder bekämpningen av den grå ekonomin.

I de av finansministeriet för tullverket år 2011 uppställda funktionella resultatmålen på uppgiftsområdena fiskala uppgifter, utrikeshandel och skydd av samhället nämndes inte bekämpningen av den grå ekonomin, men en del av de mätare med vilka mäts hur målen har uppnåtts anknöt åtminstone indirekt till bekämpningen av den grå ekonomin. Tullen hade uppnått de för den uppställda målen

delvis. I fråga om alla mål rapporterades utfallet inte, eller för mätaren hade inte uppställts något målsatt värde eller tillstånd, som utfallet hade kunnat jämföras med. De mätare som mäter hur resultatmålen har uppnåtts borde utformas så, att de målsatta värden som har uppställts för dem också kan följas upp och mätas. Om hur målen har realiserats borde också rapporteras i bokslutet.

Bekämpningen av den grå ekonomin genomsyrar hos Tullen hela organisationen. Tullen avvärjer grå ekonomi med förebyggande åtgärder och genom att bedriva övervakning både i realtid och i efterhand, riskanalysen är mångsidig och täckande, och den utvecklas kontinuerligt. Skatteresterna i tullens skatteuppbörd är avsevärt små jämfört med de skatter som uppbärs och har uppburits. I tullens verksamhet har uppmärksamhet ägnats åt att basverksamheterna är i skick, kunnandet är mångsidigt och av god kvalitet, och resurstilldelningen är tillräcklig. På basis av revisionen är förutsättningarna goda för Tullens bekämpning av den grå ekonomin.